

Студент 5 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

БЮДЖЕТНИЙ МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ ДЕПРЕСИВНИХ РЕГІОНІВ

Анотація. Визначено проблеми бюджетного механізму розвитку депресивних регіонів. Розглянуто прямі та непрямі засоби державного впливу, спрямовані на подолання економічних проблем у регіонах. Запропоновано формування програми розвитку слабких регіонів.

Аннотация. Определены проблемы бюджетного механизма развития депрессивных регионов. Рассмотрены прямые и непрямые средства государственного влияния, направленные на преодоление экономических проблем в регионах. Предложено формирование программы развития слабых регионов.

Annotation. The problems of the budget mechanism of depressed regions are defined. Both direct and indirect means of government influence, to overcome the economic problems in the regions are considered. Program for the development of weak regions was proposed.

Ключові слова: бюджетний механізм, засоби державного впливу, бюджетні інструменти, депресивний регіон.

Сьогодні депресивними регіонами вважаються ті, що дуже повільно опановують ресурсозберігаючі та науково-дослідницькі технології. Суттєвими причинами слабкості деяких регіонів України та їх нерівномірного розвитку є: недосконалість господарської і виробничої структур, залежність від зарубіжних ринків, тривалі кризи виробництва, несприятливі демографічні тенденції та природні умови, недосконалість факторів виробництва, слабкість науково-технічного розвитку держави.

Особливості та проблеми функціонування бюджетного механізму розвитку депресивних регіонів висвітлені у працях таких вчених, як: Г. Балабанов [1], В. Василенко, В. Лексін [2; 3], Є. Смирнов та ін. Незважаючи на значну кількість публікацій у цій сфері, недостатньо вивченими залишаються практичні та теоретичні аспекти саме бюджетного механізму розвитку депресивних регіонів.

Метою статті є виявлення наявних економічних проблем, які існують у деяких регіонах країни, та розгляд різних підходів їх подолання.

На сьогодні існує ряд прямих та непрямих засобів державного впливу, що спрямовані на подолання економічних проблем у регіонах. Найважливішим засобом є специфічний бюджетний механізм. Цей механізм можна поділити на особливі бюджетні режими та нормативно-розрахункові методи [4].

До бюджетних режимів входять бюджетно-податкові інструменти, котрі забезпечують сприятливий інвестиційний клімат у депресивних районах з метою залучення іноземного капіталу.

При цьому види бюджетних інструментів залежать від таких факторів: стратегія національного розвитку; тип бюджетного механізму (державна модель механізму децентралізована чи має автономію); ставлення суспільства до проблем надання допомоги депресивним регіонам [5].

Група нормативно-розрахункових методів включає трансферти, які депресивні регіони отримують з державного бюджету відповідно до чинного законодавства. Трансферти вирішують такі завдання: встановлення національних пріоритетів відносно різноманітних соціально-економічних програм розвитку регіону; забезпечення балансу податкових надходжень регіонів та рівновага фінансових можливостей регіонів.

На практиці країни застосовують дві трансфертні системи для розвитку депресивних територій держави. Ті регіони, які найбільше потребують вирішення соціально-економічних проблем, частіше застосовують загальний трансферт, ніж ті, які більше уваги приділяють прискоренню розвитку та підвищенню якості та рівня життя, як на рівні регіону, так і на державному рівні. Загальний трансферт вирівнює стан регіонів та функціонує таким чином: упровадження розрахунковим методом загальних і специфічних потреб територій; пошук грошових засобів для підтримки та розвитку депресивних регіонів.

Деякі держави застосовують окремо створені фонди загального трансферту депресивних регіонів. Наприклад, у Німеччині є великий досвід формування таких трансфертів, які мають назву "додаткові відрахування" [2].

Для розвитку більш слабких регіонів потрібно формувати програму розвитку, яка містить такі аспекти: комплексне використання бюджетних механізмів; пошук оптимального співвідношення регіональних та державних інтересів серед більшості депресивних регіонів країни; орієнтація на фінансову самостійність регіонів; забезпечення прозорості відносин між бюджетами різних рівнів; формування фонду загального трансферту, виходячи із зарубіжного досвіду; проведення реформ щодо формування трансфертів, контролю за їх використанням; упровадження адресних трансфертів замість існуючих дотацій.

Наук. керівн. Грузд М. В.

Література: 1. Трансформація структури господарства України. Регіональний аспект / [за ред. Г. В. Балабанова, В. П. Нагірної,

территориального развития / В. Н. Лексин, А. Н. Швецов. – М. : Эдиториал УРСС, 2003. – 368 с. 3. Лексин В. Общероссийские реформы и территориальное развитие. Депрессивные территории: прежние проблемы и новые варианты их решения / В. Лексин, А. Швецов // Российский экономический журнал. – 2001. – № 9. – С. 41–47. 4. Игнатов В. Г. Регионоведение и управление / В. Г. Игнатов, В. И. Бутов. – М. : Тесса, 2000. – 416 с. 5. Коломійчук В. С. Стратегічні засади соціально-економічного розвитку регіону / В. С. Коломійчук, Л. Т. Шевчук, С. Л. Шульц. – Тернопіль, 2002. – С. 71–72.